

تدوین برنامه‌ی راهبردی گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز با استفاده از تحلیل SWOT*

فریده عصاره**

ابوالفضل اسدنیا***

پیمان جلیل‌پور****

دریافت: ۹۲/۱۱/۰۷

پذیرش: ۹۳/۰۶/۰۳

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف شناسایی مهم‌ترین نقاط قوت و ضعف داخلی و هم‌چنین مهم‌ترین فرصت‌ها و تهدیدهای گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز و تدوین برنامه راهبردی این گروه با استفاده از تحلیل سوات انجام گرفته است. **روش:** در این پژوهش، برای شناسایی عوامل داخلی و خارجی از مطالعات کتابخانه‌ای، سیاهه واری، و گروه دلفی استفاده شد. جامعه پژوهش را اساتید گروه، دانشجویان دکتری و ارشد، اساتید با سابقه دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی و سایر اساتید رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی که به نحوی با این گروه در ارتباط بودند تشکیل می‌دادند. برای تجزیه و تحلیل عوامل از ماتریس سوات و وزن‌دهی رتبه‌ای استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد داشتن دانشجو در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد (دو گرایش) و دکترای سهمیه آزاد، دکترای سهمیه خاص مریبان، و دکترای سطح بین‌المللی با امتیاز وزنی ۰/۵۵ مهم‌ترین قوت، کمبود فضا و امکانات کتابخانه دانشکده و عدم وجود منابع مالی در گروه هر دو با امتیاز وزنی ۰/۲۰ مهم‌ترین نقاط ضعف و وجود قطب علمی "مدیریت دانش" با امتیاز وزنی ۰/۴۰ و بازنشستگی قریب‌الوقوع بخش اعظم اعضای هیئت علمی گروه با امتیاز وزنی ۰/۳۵ به ترتیب مهم‌ترین فرصت‌ها و تهدیدهای گروه شناسایی شدند.

ارزش / اصالت: این نخستین پژوهشی است که برای تدوین برنامه راهبردی گروه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور (مطالعه موردی: دانشگاه شهید چمران اهواز) با استفاده از مدل برنامه‌ریزی سوات به همراه وزن دهی انجام شده است.

واژه‌های کلیدی: برنامه‌ریزی راهبردی، تحلیل سوات، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران، اهواز.

* این مقاله برگرفته از طرح تحقیقاتی با همین عنوان است که توسط قطب مدیریت دانش دانشگاه شهید چمران اهواز پشتیبانی شده است.

** استاد گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران، اهواز؛ F.osare@gmail.com

*** کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، رفسنجان؛ Abolfazlasadnia@yahoo.com، (نویسنده مسئول).

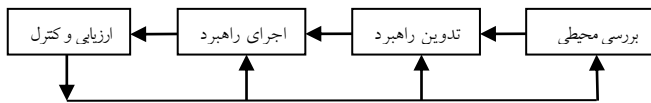
**** کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران؛ peyman.jalilpour@gmail.com

مقدمه

دانشگاه جایگاه آموزش و پژوهش و نهاد علمی منحصر به فردی در تربیت نیروی انسانی متخصص است. دانشگاه‌ها در دنیای کنونی با مسائل و چالش‌های متعددی روبه‌رو بوده و نیازمند داشتن برنامه‌هایی برای رویارویی با این چالش‌ها و استفاده از فرصت‌ها هستند.

مدیریت راهبردی^۱ این امکان را فراهم می‌کند تا دانشگاه‌ها و در درون آن‌ها گروه‌های آموزشی بتوانند خود را با تغییرات و فرصت‌ها هماهنگ سازند. هریسون و جان^۲ (۱۳۸۲) مدیریت راهبردی را عبارت از فرایندی می‌دانند که از طریق آن سازمان‌ها می‌توانند محیط‌های داخلی و خارجی خود را تحلیل کرده و از آن شناخت کسب کنند. علاوه بر این، مسیر راهبردی خود را پایه‌گذاری کرده، به گونه‌ای به اجرا در بیاورند تا سازمان را در رسیدن به اهدافش کمک نمایند. «راهبرد» از کلمه یونانی strategos مرکب از stratos به معنای ارتش و ego به معنی رهبر گرفته شده است (شهلائی و ولیوندزمانی، ۱۳۸۸، ص ۷۴). مدیریت راهبردی عبارت است از هنر و علم تدوین، اجرا و ارزیابی تصمیمات، وظیفه‌ای چندگانه که سازمان به اهداف بلندمدت خود دست یابد (اعرابی و دهقان، ۱۳۹۰، ص ۱۹۹). اهمیت راهبرد و ضرورت آن در سازمان‌ها یک امر بدیهی و حیاتی به نظر می‌رسد، بنابراین، در تدوین راهبرد و سیاست‌های مربوط به آن، آگاهی از شرح موضوع مورد بحث و شناسایی خصوصیات اساسی و کلی آن و مدل و چارچوب مورد استفاده به‌عنوان اصلی‌ترین گزینه‌ها مطرح است.

مدیریت راهبردی شامل سه مرحله است: ۱. تدوین برنامه راهبردی، ۲. به‌کارگیری برنامه راهبردی، و ۳. ارزیابی برنامه راهبردی (چانگ و هوانگ^۳، ۲۰۰۶). در نمودار ۱، عناصر اصلی فرایند مدیریت راهبردی نشان داده شده است:

نمودار ۱. عناصر اصلی فرایند مدیریت راهبردی (هانگر و ویلن^۴، ۱۳۸۴)

گروه‌های آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی نیز همانند هر سامانه عملیاتی به برنامه‌ریزی راهبردی نیاز دارند و می‌توانند این مهم را از طریق تحلیل محیط‌های داخلی و خارجی خود انجام دهند. در این راستا، روش "تحلیل سوات"^۵ به‌عنوان یکی از ابزارهای مدیریت راهبردی می‌تواند در تدوین برنامه راهبردی گروه‌های آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی به‌کار گرفته شود.

گروه‌های آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی در طول دهه‌های گذشته با تغییرات بی‌شماری در محیط درونی و بیرونی در پاسخ‌گویی به مسائلی هم‌چون کاهش حمایت‌های مالی، پیشرفت‌های سریع فناورانه، و برنامه‌های آموزشی منسوخ شده روبه‌رو شده‌اند. این قبیل مسائل ضرورت انجام برنامه‌ریزی راهبردی در گروه‌های آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی را الزامی کرده است. به‌نظر می‌رسد گروه آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز^۶ اگر در پی حفظ عملکرد فعلی خود و بهبود این عملکرد است باید اولویت‌های خود و برنامه‌هایی را که بر اساس آن بتواند به اهداف خود برسد، مشخص کند. برنامه‌ریزی راهبردی، روشی برای شناخت اهداف بلندمدت گروه و هدایت آن در جهت رسیدن به آن اهداف است. هدف از کاربرد برنامه‌ریزی راهبردی در گروه عبارتند از: ۱. تدوین اهداف گروه، ۲. تعیین اولویت‌های گروه، ۳. فراهم کردن چارچوبی برای تصمیم‌گیری، ۴. فراهم کردن ابزاری برای اندازه‌گیری عملکرد گروه، و ۵. سرمایه‌گذاری برای آینده گروه.

4. Hunger and Wheelen

۵. در این پژوهش، به جای واژه انگلیسی SWOT، از تلفظ فارسی آن؛ یعنی "سوات" استفاده شده است.

۶. از این پس با نام "گروه" خوانده می‌شود.

1. Strategic Management
2. Harison and John
3. Chang and Huang

مبانی نظری

مدیریت راهبردی

«برنامه‌ریزی» را معمولاً جوهر مدیریت به‌شمار می‌آورند و از آنجا که برنامه‌ریزی برای دستیابی به یک هدف و تحقق بخشیدن به آن است، از این رو جوهر و قلب برنامه را نیز باید هدف و هدف‌گذاری دانست و به همین سبب، علاوه بر ضرورت برخورداری از هنر مدیریت و مهارت برنامه‌ریزی نیازمند برخورداری از مهارت هدف‌گذاری نیز هستیم. برنامه‌ریزی، ما را نسبت به انجام فعالیت‌های معین و خاص برای تحقق بخشیدن به اهداف، ملزم و متعهد می‌سازد و خود نیز یک ابزار کنترلی است (کوئیز و همکاران، ۱۹۸۸، ص ۱۰۳-۱۰۴).

برنامه‌ریزی و برنامه‌نویسی در گذشته بیش‌تر با رویکرد عملیاتی در افق زمانی کوتاه‌مدت در کانون توجه عواملان تغییر قرار می‌گرفت ولی از دهه ۱۹۶۰ به بعد با شدت گرفتن تغییر و تحولات محیطی و روی آوردن به برنامه‌ریزی بلندمدت و سپس برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی، نقش مدیران سازمان‌ها و جوامع نیز متناسب با آن‌ها تغییر کرد و از نقش تصمیم‌گیر به خط‌مشی‌گذار، استراتژیست، مدیر استراتژی و سرانجام جهت‌دهنده و تلفیق‌کننده یا هماهنگ‌کننده تبدیل شد که این نیز نیازمند برخورداری از تفکر راهبردی است.

این گروه به لحاظ دارا بودن شرایط خاص علمی، و داشتن چهار عضو هیأت علمی استاد تمام با کارنامه علمی عالی، به‌عنوان یکی از قوی‌ترین گروه‌های آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور و نیز به‌عنوان تنها قطب علمی "مدیریت دانش" در علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور مطرح است. بنابراین، در چنین شرایطی، ضروری است که این گروه با به‌کارگیری یک برنامه راهبردی، بتواند در بهره‌گیری مناسب‌تر از این امکانات کم‌نظیر، خدمات کیفی‌تری ارائه نماید. از طرف دیگر، نظر به تغییر و تحول مداوم در جامعه رو به گذار از سنتی به اطلاعاتی، و به خصوص بازار کار (رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی)، ضروری است که گروه بتواند برنامه‌های خود را با این تغییرها همگام و از امکانات موجود به‌صورت بهینه بهره‌برداری کرده و دانش‌آموختگانی متناسب با دنیای متحول کنونی تربیت و تحویل جامعه نماید. بنابراین، با توجه به آنچه بیان شد مسئله‌ی اصلی پژوهش حاضر تدوین برنامه راهبردی گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز با استفاده از مدل برنامه‌ریزی راهبردی سوات و ارائه راهبردهایی متناسب با شرایط متغیر کنونی است.

جدول ۱. ورود مفهوم راهبرد و سیر تحول آن در عرصه سازمان و مدیریت

الگوی اساسی مدیریت و برنامه‌ریزی	نقش مدیر	وضعیت محیط	اندازه سازمان	زمان
بودجه‌بندی (یکساله)	تصمیم‌گیر	ایستا	کوچک	گذشته
برنامه‌ریزی بلندمدت	خط‌مشی‌گذار	نسبتاً با ثبات	متوسط	۱۹۷۰-۱۹۴۵
برنامه‌ریزی راهبردی	استراتژیست	پویا	بزرگ	دهه ۱۹۷۰
مدیریت راهبردی	مدیر استراتژی	خیلی پویا	خیلی بزرگ	دهه ۱۹۸۰
تفکر راهبردی	جهت‌گیری-تلفیق و هماهنگی	خیلی پویا و پیچیده	تفاوتی ندارد	۱۹۹۰ به بعد

منبع: (زیاری، ۱۳۹۰)

مدل برنامه‌ریزی سوات

تحلیل سوات، کوتاه‌سازی شده قوت، ضعف، فرصت و تهدید^۱ است (هالا^۲، ۲۰۰۷). این تحلیل یک ابزار مهم در امر تصمیم‌گیری است و عموماً برای تحلیل نظام‌مند شرایط راهبردی و شناسایی عوامل داخلی و خارجی محیط سازمان به کار می‌رود. از طریق تحلیل سوات، سازمان می‌تواند عوامل مثبت و منفی خود را شناسایی کند و سپس به توسعه و تطبیق راهبردهای خود به منظور مناسب‌سازی این عوامل بپردازد (گائو و پنگ^۳، ۲۰۱۱).

تحلیل سوات را نه تنها در مرحله سنجش وضعیت، بلکه می‌توان آن را در مرحله تدوین برنامه راهبردی سازمان نیز مورد استفاده قرار داد. این تحلیل به صورت تفصیلی در قالب مقاله‌ای کلاسیک در سال ۱۹۸۲ میلادی توسط هاینز وی‌ریچ^۴ تحت عنوان "ماتریس سوات: ابزاری برای سنجش وضعیت سازمان" معرفی گردید. با این وجود، سابقه شکل‌گیری آن به پیش از تاریخ انتشار مقاله مزبور بر می‌گردد و افراد و جریان‌های متعددی در تدوین و تکامل آن نقش داشته‌اند. بنا به گفته آلبرت هامفری^۵، این تحلیل از درون پژوهش‌های سال‌های ۱۹۶۰ الی ۱۹۷۰ میلادی انستیتوی تحقیقات استنفورد^۶ ریشه گرفته است. هامفری در مقاله‌ای تحت عنوان "سرچشمه‌های مدل تحلیلی سوات"^۷ شکل‌گیری این تحلیل را نتیجه تلاش جامعه برنامه‌ریزان شرکتی در راستای کشف علل ناکامی شیوه برنامه‌ریزی شرکتی در دوران مزبور و چاره‌جویی برای مشکلات آن معرفی می‌نماید (گلکار، ۱۳۸۵).

دلایل به کارگیری تحلیل سوات

از جمله ویژگی‌هایی که سبب شد تحلیل سوات به یکی از متداول‌ترین و مشهورترین تکنیک‌های تحلیل محیط درونی و بیرونی تبدیل شود به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

۱. تحلیل سوات با در نظر گرفتن عوامل محیطی و درونی و مقایسه آن‌ها با کمک به خلق راهبردهای متناسب با آن‌ها، از جامعیتی برخوردار است که سایر ابزارهای مدیریت راهبردی فاقد آن می‌باشند (جامعیت).
۲. تحلیل سوات در شرکت‌های تولیدی، خدماتی، سازمان‌های غیرانتفاعی و دولتی، تحلیل مسائل کلان یک جامعه و کشور و تجزیه و تحلیل موضوعات مختلف کاربرد دارد (انعطاف-پذیری).
۳. تحلیل سوات به حل یک مسئله بنیادی در انتخاب راهبرد کمک می‌کند. مقصود اصلی از راهبرد، طبق این تحلیل، استفاده از یک موقعیت قوی یا غلبه بر یک موقعیت ضعیف است.
۴. تحلیل سوات توانایی نمایش ارتباط بین عوامل مختلف را داراست و با افزایش تعداد عوامل و پیچیده شدن ارتباطات می‌توان با استفاده از آن، این ارتباطات را تجزیه و تحلیل کرد.
۵. تحلیل سوات از نظر مفهومی بسیار ساده و استفاده از آن به سهولت و با سرعت امکان‌پذیر و بسیار سودمند است. به عبارتی، هر شخصی بدون داشتن دانش بسیار و حمایت‌های فنی خارج از سازمان می‌تواند از آن استفاده کند (کارونا و دیگران^۸، ۲۰۱۰).
۶. تحلیل سوات این امکان را برای پژوهش‌گران ایجاد می‌کند تا هر عامل را از جنبه‌های گوناگون مورد تحلیل قرار بدهند. به عنوان مثال: اینترنت ممکن است از یک سو برای کتابخانه‌ها تهدید و از سوی دیگر یک فرصت مناسب به نظر آید. این مدل این امکان را می‌دهد که با سنجش اینترنت در هر دو جنبه بتوان به این نکته پی برد که آیا جنبه فرصت اینترنت قوی‌تر است یا جنبه تهدید آن.
۷. تحلیل سوات نسبت به سایر مدل‌های برنامه‌ریزی، کاربرد بیش‌تری دارد (پاناگیتو^۹، ۲۰۰۳).

1. Strength, Weakness, Opportunity, Threat

2. Halla

3. Gao and Peng

4. Heinz Wehrich

5. Albert Humphry

6. Stanford Research Institute

7. The origins of The SOWT ANALYSIS MODEL

8. Caruana C. J. et al.

9. Panagiotou

انواع راهبردها در مدل سوات

۸. در فرایند تولید علم به متخصصان رشته‌های مختلف یاری رساند.

انواع راهبردها در سازمان‌ها را می‌توان شامل موارد زیر دانست:

۹. در ممیزی علم و انجام پژوهش‌های علمی با سیاست‌گذاران و پژوهش‌گران همکاری کند.

راهبردهای رقابتی/تهاجمی (SO): در این راهبردها، تمرکز بر نقاط قوت درونی و فرصت‌های بیرونی سازمان استوار است.

۱۰. در آموزش‌های آکادمیک جزو گروه‌ها یا شوراهای آموزشی دانشگاه، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری کند (مهرداد و حسن - زاده، ۱۳۹۰، ص ۵۸-۵۹).

راهبردهای تنوع (ST): در این راهبردها، بر تنوع‌بخشی بر نقاط قوت درونی و تهدیدهای بیرونی سازمان متمرکز است.

راهبردهای بازنگری (WO): این راهبردها، ضمن تأکید بر نقاط ضعف درونی سعی بر بهره‌گیری از فرصت‌های بیرونی در جهت رفع نقاط ضعف فرا روی سازمان دارد.

راهبردهای تدافعی (WT): این راهبردها بر رفع آسیب‌پذیری و حفظ وضعیت کنونی سازمان تأکید دارند (ابراهیم‌زاده و آقاسی‌زاده، ۱۳۸۸).

رسالت و هدف‌های گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی

دانشگاه شهید چمران اهواز

مهم‌ترین هدف گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، تربیت نیروی انسانی متخصص در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد، و دکتری می‌باشد. منظور از نیروی انسانی متخصص، تربیت افرادی است که دارای توانایی‌های لازم جهت انجام امور محوله در حوزه‌های مختلف علم اطلاعات و دانش‌شناسی شامل: سازمان‌دهی، مجموعه‌سازی، مرجع‌شناسی، اسناد و مدارک، و مدیریت کتابخانه با برخورداری از مهارت‌های کافی و لازم در امر اشاعه اطلاعات به صورت چاپی و الکترونیکی باشند.

رسالت رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی

با توجه به اهمیت دانایی و آگاهی به‌عنوان یک عنصر متمایز-کننده انسان از سایر موجودات و جایگاه آن در زندگی روزمره و همچنین مطلوبیت فزاینده اطلاعات و دانش در عصر کنونی، نظام آموزشی رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی حداقل ده رسالت اصلی به شرح زیر را بر عهده دارد:

۱. دسترسی آحاد جامعه از اقشار مختلف از جمله معلولان جسمی و ذهنی و گروه‌های خاص به اطلاعات مورد نیاز را در زمان و مکان مناسب فراهم آورد.

۲. مهارت‌های لازم برای کسب اطلاعات از محمل‌های مختلف سنتی و مدرن را به آحاد مردم از اقشار مختلف آموزش دهد.

۳. فرایندهای اطلاع‌رسانی و دانش‌افزایی از طریق محمل‌های اطلاعاتی را تنظیم، ارزیابی و بهینه‌سازی نماید.

۴. زمینه آموزش و پژوهش در حوزه اطلاعات و دانش را برای علاقه‌مندان رشته فراهم سازد.

۵. استانداردهای تولید، سازمان‌دهی و اشاعه اطلاعات را تنظیم، بهبود و روزآمدسازی نماید.

۶. فرایندهای سواد اطلاعاتی را در جامعه پیاده‌سازی و ارتقا بخشد.

۷. به سازمان‌ها در مدیریت اطلاعات و دانش سازمانی کمک کند.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌هایی در حوزه مدیریت راهبردی و تحلیل سوات، چه در داخل کشور و چه در خارج، انجام شده است که به مهم‌ترین پژوهش‌های صورت گرفته در این حوزه اشاره می‌شود:

پیوران^۱ (۲۰۱۱) طی پژوهشی به ارزیابی طرح‌های راهبردی در کتابخانه‌های پزشکی پرداخت. در این پژوهش، ۵ کتابخانه از ۹ کتابخانه مورد بررسی از برنامه‌ریزی راهبردی به مدت ۱۵ سال استفاده می‌کردند که نشان‌دهنده پی بردن آن‌ها به اهمیت برنامه‌ریزی بود و این کتابخانه‌ها از نتایج به دست آمده به‌طور رسمی در طرح‌ریزی‌های خود بهره می‌بردند. فقط یک کتابخانه از مدل برنامه‌ریزی بریسون^۲ استفاده می‌کرد. علی‌رغم آنکه سایر کتابخانه‌های مورد بررسی از مدل بریسون استفاده

ارائه می‌دهد و می‌بایست راهبردهای تدوین شده مرتب با برنامه‌های توسعه‌ای دانشگاه تطابق و هماهنگ شوند.

پریخ و شریف (۱۳۸۹) به پژوهشی پیرامون تدوین برنامه راهبردی انجمن علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران پرداختند. در این پژوهش که هدف شناسایی عوامل و عناصر برنامه راهبردی انجمن، مطابق با مدل مبتنی بر هدف بود، مطالعه درونی و بیرونی انجمن به روش تحلیل محتوا و پیمایش انجام گرفت و نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای انجمن علم اطلاعات و دانش‌شناسی مشخص شد. جامعه پژوهش را نیز اعضای هیأت مدیره، اعضای هیأت علمی، دانشجویان، و کتابداران تشکیل می‌داد که دیدگاه آنان از طریق مصاحبه و پرسشنامه‌های طراحی شده، مورد بررسی قرار گرفت و برنامه راهبردی برای انجمن علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران تدوین شد.

پریخ و ارسطوپور (۱۳۸۸) به پژوهشی پیرامون تدوین برنامه راهبردی برای گروه آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد پرداختند. در این پژوهش، بر اساس فرایند برنامه‌ریزی راهبردی، به مطالعه محیط بیرونی به روش کتابخانه‌ای و مطالعه درونی به روش پیمایشی پرداخته شد. به این منظور، وضعیت گروه و امکاناتی که در اختیار دارد از دیدگاه سه گروه دانشجویان شاغل به تحصیل، دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد و دکتری و نیز اعضای هیأت علمی گروه و مسئولان دانشکده از طریق پرسشنامه، مصاحبه، و سیاهه واریسی مورد سنجش قرار گرفت. اطلاعات به‌دست آمده از هر دو مطالعه، بر اساس تحلیل ماتریس سوات ساده مورد مقایسه و بررسی قرار گرفت و توانمندی‌ها، ضعف‌ها، تهدیدها، و فرصت‌ها شناسایی شد. تحلیل این عناصر امکان طراحی هدف‌های راهبردی و برنامه پیشنهادی را به‌وجود آورد.

عصاره (۱۳۸۲) در پژوهشی تحت عنوان «ارزیابی درونی گروه آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران» به این نتایج دست یافت که اهداف گروه با نیازهای دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد تطابق چندانی ندارد. امکانات مادی گروه تقریباً صفر و بسیار نامطلوب است. به‌نظر اساتید، گروه در تحقق اهداف خود کاملاً موفق نبوده است. هم‌چنین، نظر دانشجویان این بود که گروه کتابداری در سطحی زیر حد مطلوب

نمی‌کردند، اما اظهار داشتند که از فرایندهای مدل بریسون در طرح‌ریزی برنامه‌های خود استفاده کرده‌اند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که هیچ‌یک از کتابخانه‌ها پیرو برنامه دانشگاه مادر نبوده و تنها یک کتابخانه تا حدودی با برنامه دانشگاه هماهنگ بوده است و نسبت به روزآمد کردن اهداف کلی و جزئی برنامه خود پرداخته بود. هم‌چنین، نتایج پژوهش، حاکی از آن است که همه کتابخانه‌ها یافته‌های خود از برنامه‌ریزی را در اختیار مدیریت دانشگاه قرار می‌دهند و حتی کتابخانه‌ها یافته‌های خود را برای آگاهی عموم بر روی وب‌سایت کتابخانه می‌گذاشتند.

دانشکده مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی اُکلاهاما^۱ (۲۰۱۱) چشم‌انداز خود را ایجاد جامعه جهانی که در آن منابع اطلاعاتی و دانش تولید، نگهداری، مدیریت و برای بهبود جامعه استفاده می‌شوند و مأموریت خود را فراهم‌آوری یک آموزش خوب، آماده کردن رهبرانی متفاوت با دانش فناورانه بالا و تبدیل جامعه به جامعه مبتنی بر دانش و به‌کارگیری نتایج پژوهش‌های علمی و فعالیت‌های علمی و فعالیت‌های خلاقیتی که باعث تولید دانش جدید می‌شوند، تعیین کرده است. برنامه راهبردی دانشکده مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی اُکلاهاما بر روی سه مقوله آموزش، پژوهش و خدمات تمرکز دارد.

دایسون^۲ (۲۰۰۴) با استفاده از روش تحلیل سوات به تدوین برنامه‌های توسعه‌ای دانشگاه وارویک^۳ پرداخت. وی دامنه‌ای از عوامل و متغیرهایی را که می‌توان در تدوین برنامه راهبردی دانشگاه مذکور به‌کار برد، شناسایی کرد. در پژوهش وی، فرایند برنامه‌ریزی، محدوده غنی و متعادلی از عوامل مهم و شناسایی شده را پوشش می‌داد. هم‌چنین، فرصت‌ها و قوت‌ها بیش‌ترین امتیاز وزنی را به خود اختصاص دادند. وی بسیاری از راهبردهای پیشنهادی خود را بر اساس فرصت‌ها و قوت‌ها تدوین و تأکید کرد که دانشگاه وارویک باید مبنای خود را به جای راهبردهای تدافعی بر راهبردهای تهاجمی قرار دهد. علاوه بر این، وی اشاره می‌کند که روش تحلیل سوات اغلب یک روش شناسی سریع برای حرکت به سمت راهبردهای توافقی را

1. School of Library & Information Studies Oklahoma

2. Dyson

3. University of Warwick

بیش از نیمی از امتیاز را کسب کرده بودند، برای وزن‌دهی و تهیه راهبرد انتخاب شدند.

وزن‌دهی به معیارها

از تحلیل سوات برای تحلیل عوامل تأثیرگذار و فرا روی یک سامانه با استفاده از عوامل درجه‌بندی و نیز با توجه به اهمیت داده شده به هر یک از عوامل تأثیرگذار استفاده می‌شود. برای تهیه و ساخت جدولی از این عوامل و چگونگی تأثیرگذاری آن بر گروه به‌طور کلی مراحل زیر انجام می‌گیرد:

در ستون یک (عوامل خارجی و داخلی)، مهم‌ترین قوت‌ها و ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای فرا روی سازمان را نام می‌بریم. در ستون دو (وزن)، به هر یک از این عوامل و بر اساس اثر احتمالی آن‌ها بر موقعیت استراتژیک فعلی سازمان (بر اساس نتایج یافته‌های حاصل از شناخت و تجزیه و تحلیل وضع موجود) وزنی از یک (مهم‌ترین) تا صفر (بی‌اهمیت‌ترین) می‌دهیم. هر چقدر وزن بیش‌تر باشد، تأثیر بر موقعیت کنونی و آینده آن سامانه بیش‌تر خواهد بود (جمع ستون ۲ بدون توجه به تعداد عوامل، ۱ است). در ستون سه (درجه‌بندی)، به هر عامل و بر اساس اهمیت و موقعیت کنونی سازمان به آن عامل خاص، امتیازی از ۵ (بسیار خوب) تا ۱ (ضعیف)، بر اساس یافته‌های حاصل از شناخت و تحلیل وضع موجود می‌دهیم. این درجه‌بندی نشان می‌دهد که سازمان چگونه به هر یک از عوامل خارجی پاسخ می‌دهد. در ستون چهار (امتیاز وزنی)، وزن را در درجه هر عامل (ستون ۲ ضرب در ستون ۳) ضرب می‌کنیم تا به این وسیله امتیاز وزنی آن به‌دست آید. به این ترتیب، برای هر عامل، یک امتیاز وزنی از ۱ تا ۵ به‌دست می‌آید، که به‌طور متوسط (میانگین) این امتیاز عدد ۳ است. سرانجام، امتیاز وزنی تمام عوامل خارجی و داخلی در ستون ۴ را به‌طور جداگانه با یکدیگر جمع می‌زنیم و امتیاز وزنی را محاسبه می‌کنیم و امتیاز وزنی کل نشان می‌دهد که یک سازمان چگونه به عوامل و نیروهای موجود و بالقوه در محیط بیرونی‌اش پاسخ می‌دهد. همیشه متوسط امتیاز وزنی کل در یک سازمان در یک زمینه، عدد ۳ است (هانگر و ویلن^۱، ۱۳۸۴).

و بلکه متمایل به نامطلوب قرار دارد. با این اوصاف، پیشنهاد شد که به‌منظور انطباق اهداف گروه با نیازهای دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد، بازنگری در سرفصل دروس الزامی است.

مرور پیشینه‌های خارج از کشور بیانگر این است که گروه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه‌های مشهور غرب به اهمیت برنامه‌ی راهبردی برای گروه خود واقف هستند و برنامه‌های راهبردی کلی تدوین کرده‌اند، هر چند که به جزئیات این برنامه‌ها پرداخته نشده است. مرور پیشینه‌ها در داخل کشور نیز نشان دهنده این است که پژوهش‌پریرخ و ارسطوپور (۱۳۸۸) نخستین پژوهش پیرامون تدوین برنامه راهبردی گروه آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد است. گذشته از این، پژوهش حاضر، اولین پژوهشی است که با استفاده از مدل برنامه‌ریزی سوات همراه با وزنی‌دهی برای تدوین برنامه راهبردی گروه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور (مطالعه موردی: دانشگاه شهید چمران اهواز) انجام شده است.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر پیمایشی-توصیفی است. پژوهش‌گران برای تحلیل وضعیت ابتدا لیستی از نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای گروه را با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای، مصاحبه با اعضای گروه، و مطالعه رسالت‌های گروه تهیه کردند. پس از تهیه سیاهه مذکور و تعیین روایی آن با نظرخواهی از گروه دلفی که متشکل از اعضای هیئت علمی گروه بود، سیاهه‌ای بر اساس مقیاس لیکرت پنج ارزشی تنظیم و به‌صورت چاپی و الکترونیکی برای نظرخواهی و رسیدن به نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای نهایی برای جامعه پژوهش متشکل از دانشجویان کارشناسی ارشد ورودی‌های ۸۸ و ۸۹ دانشجویان دکتری و فارغ‌التحصیلان دکتری گروه، اساتید با سابقه دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، اعضای سابق و بازنشسته گروه و اساتید علم اطلاعات و دانش‌شناسی خارج از گروه که به‌نحوی با این گروه در ارتباط بودند، ارسال شد. پس از دریافت نظرات جامعه پژوهش پاسخ‌ها وارد نرم‌افزار اکسل^۱ شد و گویهایی که

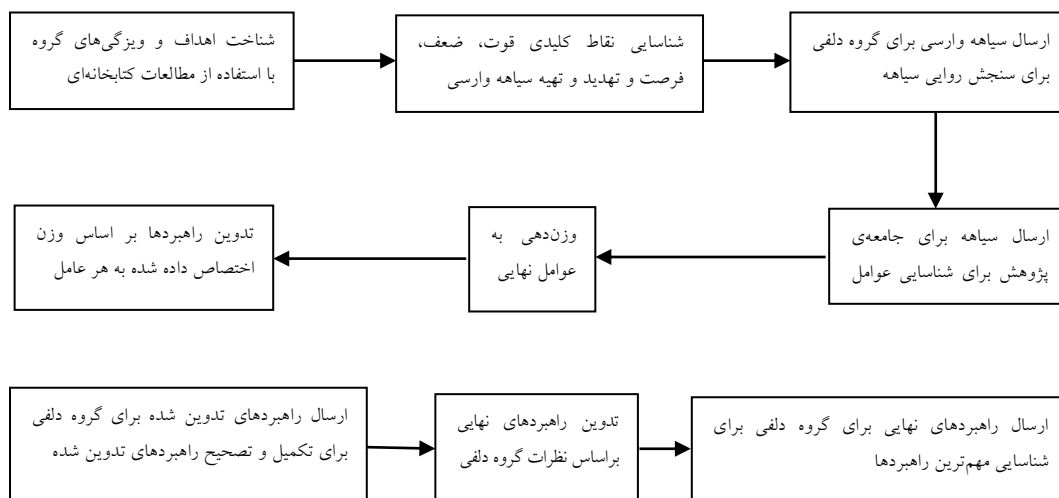
روش رتبه‌ای و نرمال‌سازی وزن‌ها

از مشکلات رایج تصمیم‌گیری چند معیاره، اهمیت متفاوت معیارها و زیر معیارها برای تصمیم‌گیران است. از این رو، اطلاعاتی در مورد اهمیت نسبی هر یک از این معیارها و زیرمعیارها نسبت به همدیگر مورد نیاز است. استخراج و تعیین وزن، گامی مهم در استخراج معیارهای مهم تصمیم‌گیری است. وزن داده شده به صورت یک عدد در ارزیابی دخالت داده می‌شود که این عدد بیانگر اهمیت نسبی آن معیار نسبت به سایر معیارهاست. روش‌های وزندهی مختلفی جهت ارزیابی معیارها وجود دارد که تفاوت این روش‌ها در اصول نظری، دقت، سهولت، کاربرد و قابل فهم بودن آن‌ها برای تصمیم‌گیران می‌باشد (موحد و زارعی، ۱۳۹۰).^۱

از آنجا که در مدل سوات جمع وزن عوامل داخلی (قوت و ضعف) و عوامل خارجی (فرصت و تهدید) نباید بیش‌تر از یک شود، پژوهش‌گران پس از دریافت وزن‌های گروه دلفی؛ وزن اختصاص داده شده توسط پژوهش‌گران و گروه دلفی را نرمال‌سازی نموده تا مجموع وزن عوامل داخلی و عوامل خارجی بیش‌تر از یک نشود.

روش وزندهی که در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته روش رتبه‌ای است. ساده‌ترین روش برای ارزیابی

وزندهی معیارها، مرتب‌سازی و رتبه‌بندی آن‌ها بر اساس اهمیت و اولویت‌های تصمیم‌گیرنده است. در این روش، رتبه‌بندی به دو صورت امکان‌پذیر است که شامل رتبه‌بندی صعودی (اهمیت برتر - ۱، اهمیت دوم - ۲ و...) و رتبه‌بندی معکوس (کم-اهمیت‌ترین - ۱، کم‌اهمیت‌ترین بعدی - ۲ و...) می‌باشد. این رتبه‌بندی جهت انجام تحلیل‌های بعدی مناسب نبوده و لازم است که برای هر معیار، یک وزن عددی نرمال تعلق گیرد. در روش رتبه‌ای، برای تبدیل رتبه‌بندی به وزن عددی نرمال، روش‌های مختلفی وجود دارد که در این پژوهش از روش همبستگی آماری جهت محاسبه بردار وزن‌دار استفاده شده است. در این روش، از نظرات کارشناسان (روش دلفی) برای رتبه‌بندی پارامترها استفاده می‌شود. بدین صورت که از چندین کارشناس خواسته می‌شود معیارهای مورد نظر را مطابق با دانش خود، دوباره رتبه‌بندی نمایند، در ادامه، با جمع‌بندی نظر تمام کارشناسان، ماتریس تشکیل می‌شود که در آن a_{ij} بیانگر درصدی از کارشناسان است که به پارامتر i رتبه j ام داده‌اند. در ادامه، این ماتریس در رتبه‌بندی اولیه ضرب شده و وزن نهایی معیارها به دست می‌آید. کلیه مراحل کار در نمودار ۲ نشان داده شده است:

نمودار ۲. مراحل شناسایی عوامل داخلی و خارجی و تدوین راهبردها

۱. همچنان‌که موحد و زارعی (۱۳۹۰) نیز اشاره کرده‌اند، روش‌های وزندهی مختلفی برای معیارها وجود دارد که از جمله این روش‌ها علاوه بر روش رتبه‌ای می‌توان به روش سلسله مراتبی (AHP) و منطق فازی اشاره کرد.

یافته‌های پژوهش

و گزارش راهبردهای نهایی همراه با وزن نهایی هر راهبرد ارائه می‌شود.

همان‌گونه که ماتریس سوات گروه نشان می‌دهد در بُعد عوامل داخلی نقاط ضعف بیش‌تری نسبت به نقاط قوت شناسایی شده و در بُعد عوامل خارجی فرصت‌های بیش‌تری نسبت به تهدیدها شناسایی شده‌اند.

در این بخش، با توجه به مراحل پژوهش، ابتدا لیست نهایی نقاط قوت و ضعف درونی و فرصت‌ها و تهدیدهای بیرونی گروه ارائه می‌شود. سپس نتایج وزن‌دهی، درجه‌بندی، نرمال‌سازی وزن‌ها، تدوین راهبرد، ارسال راهبردها برای گروه دلفی به‌منظور نظرخواهی و در آخر، وزن‌دهی، درجه‌بندی، نرمال‌سازی وزن‌ها

جدول ۲. ماتریس سوات گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

موضوعات		تحلیل
ساختار و نظام گروه	ساختار و نظام گروه	
<p>۱. بازنشستگی قریب‌الوقوع بخش اعظم اعضای هیأت علمی گروه؛</p> <p>۲. عدم وجود تصویری روشن از چشم‌انداز آینده گروه در صورت بازنشسته شدن اعضای پیشکسوت این گروه؛</p> <p>۳. وضعیت آب و هوایی نامناسب شهر اهواز؛</p> <p>۴. دوری از پایتخت به لحاظ مکانی؛</p> <p>۵. وجود تصویری نامعقول از این رشته در جامعه و نیز بازار کار؛</p> <p>۶. به‌کارگیری افراد غیرحرفه‌ای در کتابخانه‌ها و افزایش مخدوش شدن چهره رشته؛</p> <p>۷. افزایش بیش از حد دانشجویان گروه در مقاطع مختلف تحصیلی، و در مقابل ثابت ماندن تعداد اعضای هیأت علمی این گروه؛ و</p> <p>۸. تغییرات مداوم و سریع در بازار کار و عدم جذب فارغ‌التحصیلان.</p>	<p>۱. داشتن اعضای هیأت علمی با سابقه و با رتبه علمی بالا (۴ استاد تمام از کل ۶ نفر عضو هیأت علمی)؛</p> <p>۲. داشتن یک عنوان مجله علمی- پژوهشی فعال؛</p> <p>۳. وجود تنها قطب علمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور در این گروه تحت عنوان قطب علمی "مدیریت دانش"؛</p> <p>۴. داشتن دانشجوی در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد (دو گرایش) و دکترای سهمیه آزاد، دکترای سهمیه خاص مربیان، و دکترا در سطح بین‌المللی؛</p> <p>۵. میزان پرونده‌های علمی بالا توسط اعضای گروه و نیز با همکاری دانشجویان تحصیلات تکمیلی؛</p> <p>۶. برگزیده شدن سالانه حداقل یک، دو نفر و یا بیش‌تر از اعضای گروه به‌عنوان پژوهش‌گران برتر دانشگاه و نیز استان؛</p> <p>۷. شرکت مداوم اعضای گروه در کنفرانس‌های داخلی و بین‌المللی؛</p> <p>۸. تعیین استاد راهنمای مشخص برای رفع مشکلات علمی دانشجویان کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری؛</p> <p>۹. تشویق و کمک اعضای گروه به دانشجویان در تولید آثار علمی بیش‌تر و با کیفیت؛</p> <p>۱۰. برگزاری جلسه‌های علمی ماهانه گروه، با دعوت از کلیه اساتید و دانشجویان تحصیلات، به‌منظور ارائه گزارش‌های پیشرفت تحصیلی دانشجویان دکتری و طرح ایده‌های نو در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛</p> <p>۱۱. برگزاری جلسات سمینار و سخنرانی توسط اعضای گروه و نیز دانشجویان تحصیلات تکمیلی به‌طور مستمر در هر نیمسال تحصیلی؛</p> <p>۱۲. برگزاری جلسه‌های هفتگی و منظم گروه و مشارکت فعال اعضای هیأت علمی در آن جلسات به‌منظور حل مسائل، برنامه‌ریزی‌ها و سایر تصمیمات مهم در گروه؛</p> <p>۱۳. توجه و تعهد اعضای گروه به اخلاق حرفه‌ای در امر آموزش و پژوهش؛</p> <p>۱۴. بر عهده داشتن مداوم ریاست کتابخانه مرکزی دانشگاه توسط یکی از اعضای هیأت علمی گروه؛</p> <p>۱۵. توفیق در تربیت نیروهای متخصص با مهارت‌ها و توانایی‌های بسیار بالا؛ و</p> <p>۱۶. محیط علمی آموزشی و پژوهشی صمیمانه، توأم با احترام و اعتماد زیاد.</p>	<p>عوامل داخلی</p> <p>عوامل خارجی</p> <p>تهدیدها (T)</p> <p>فرصت‌ها (O)</p>

ادامه جدول ۲. ماتریس سوات گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

موضوعات		تحلیل
ساختار و نظام گروه		
عوامل داخلی	عوامل خارجی	<p>۱. عدم وجود منابع مالی در گروه؛</p> <p>۲. تعداد کم اعضای هیئت علمی گروه؛</p> <p>۳. کمبود فضای آموزشی کافی؛</p> <p>۴. کمبود تجهیزات و فناوری‌های نوین اطلاعاتی؛</p> <p>۵. کمبود کتب و منابع آموزشی و پژوهشی (اعم از فارسی و غیرفارسی)؛</p> <p>۶. تعداد زیاد و رو به افزایش دانشجویان در سطح کارشناسی؛</p> <p>۷. همکاری و ارتباط ضعیف دانشجویان گروه در مقاطع مختلف تحصیلی با یکدیگر در زمینه‌های آموزشی و پژوهشی؛</p> <p>۸. ضعف در معرفی و اطلاع‌رسانی اخبار و دستاوردهای گروه و حضور کم-رنگ اعضا در رسانه‌های محلی و ملی؛</p> <p>۹. کم توجهی کافی اعضا به درس کارآموزی و کارورزی؛</p> <p>۱۰. عدم برگزاری کارگاه‌های آموزشی لازم در گروه؛</p> <p>۱۱. نیاز به حضور بیش‌تر و نیز اعزام دانشجویان در سمینارها و همایش‌ها؛</p> <p>۱۲. کم توجهی در ترویج نوآوری و خلاقیت در بین دانشجویان؛</p> <p>۱۳. کمبود فضا و امکانات کتابخانه دانشکده؛</p> <p>۱۴. تعامل ضعیف گروه با انجمن علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران و به‌ویژه شاخه خوزستان؛</p> <p>۱۵. ارتباط کم با سازمان‌های اجرایی در سطح شهر و استان خوزستان؛</p> <p>۱۶. ارتباط کم گروه با دانش‌آموختگان و بالعکس؛</p> <p>۱۷. بالا بودن بار آموزشی اعضای هیأت علمی با درجه استادی؛</p> <p>۱۸. عدم وجود وب‌گاه گروه که بسیار می‌تواند در اطلاع‌رسانی مفید باشد؛</p> <p>۱۹. کم توجهی به تشکیل تیم‌های هم‌نویسندگی اعضای گروه با دانشجویان تحصیلات تکمیلی و نیز سایر همکاران در دانشگاه‌های دیگر؛</p> <p>۲۰. عدم وجود بودجه یا هرگونه حمایت مالی؛</p> <p>۲۱. تعامل ضعیف با سایر گروه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران؛ و</p> <p>۲۲. عدم شناساندن اولویت‌های پژوهشی سازمان‌ها و نهادهای مختلف و معرفی آن‌ها به پژوهش‌گران و دانشجویان.</p>
		<p>۱. وجود قطب علمی "مدیریت دانش"؛</p> <p>۲. اخذ رتبه گروه برتر دانشگاه شهید چمران اهواز؛</p> <p>۳. تربیت نیروهای متخصص و اثربخش و تصدی پست‌های آموزشی و پژوهشی در سطح کشور؛</p> <p>۴. حضور اعضای گروه در نشست‌ها، سمینارها، همایش‌های ملی و بین‌المللی؛</p> <p>۵. عضویت اعضای هیأت علمی گروه در کمیته‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مانند کمیته برنامه‌ریزی علم اطلاعات و دانش‌شناسی، کمیته علم‌سنجی و غیره؛</p> <p>۶. کسب مجوز اصولی جهت راه‌اندازی شعبه پردیس علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛</p> <p>۷. افزایش تعداد دانشجویان علم اطلاعات و دانش‌شناسی در مقاطع مختلف تحصیلات تکمیلی؛</p> <p>۸. عضویت اعضای هیأت علمی گروه در انجمن‌های ملی و بین‌المللی در سطح کشور؛</p> <p>۹. وجود مجله مطالعات کتابداری و علم اطلاعات؛</p> <p>۱۰. صنعتی-دانشگاهی بودن شهر اهواز و وجود پژوهش‌گران فراوان در حیطه‌های مختلف علوم و صنعت و کشاورزی و نیز دارا بودن کتابخانه‌های تخصصی فراوان و پراکنده در سطح این شهر؛</p> <p>۱۱. وجود گروه‌ها و قطب‌های علمی دیگر در حوزه‌های تخصصی به‌ویژه تعلیم و تربیت که می‌تواند بستر مناسبی برای رشد گروه باشد؛</p> <p>۱۲. وجود کتابخانه‌های عمومی در سطح شهر و استان و نیاز مبرم به تخصص؛ و</p> <p>۱۳. لزوم دیجیتالی شدن کتابخانه‌ها و تمایل مسئولین دانشگاه و نهاد کتابخانه‌ی عمومی استان به این امر.</p>

جداول ۳، ۴، ۵ و ۶ هر کدام از این عوامل را با وزن نهایی آن‌ها نشان می‌دهند. این وزن‌ها نشان‌دهنده‌ی اهمیت و توان عوامل در تأثیرگذاری بر گروه هستند.

جدول ۳. نتایج تجزیه و تحلیل عوامل داخلی (نقاط قوت)

امتیاز وزنی	درجه‌بندی	وزن	قوت‌ها
۵۵/۰	۵	۰/۱۱	۱. داشتن دانشجو در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد (دو گرایش) و دکترای سهمیه آزاد، دکترای سهمیه خاص مریان، و دکترای در سطح بین‌المللی
۳۵/۰	۵	۰/۰۷	۲. وجود تنها قطب علمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور در این گروه تحت عنوان قطب علمی "مدیریت دانش"
۳۰/۰	۵	۰/۰۶	۳. داشتن اعضای هیأت علمی با سابقه و با رتبه علمی بالا (۴ استاد تمام از کل ۶ نفر عضو هیأت علمی)
۲۰/۰	۴	۰/۰۵	۴. داشتن یک عنوان مجله علمی - پژوهشی فعال
۱۶/۰	۴	۰/۰۴	۵. میزان برون‌دادهای علمی بالا توسط اعضای گروه و نیز با همکاری دانشجویان تحصیلات تکمیلی
۲۰/۰	۵	۰/۰۴	۶. برگزیده شدن سالانه حداقل یک، دو نفر و یا بیش‌تر از اعضای گروه به‌عنوان پژوهش‌گران برتر دانشگاه و نیز استان
۱۶/۰	۴	۰/۰۴	۷. توجه و تعهد اعضای گروه به اخلاق حرفه‌ای در امر آموزش و پژوهش
۰/۰۹	۳	۰/۰۳	۸. تشویق و کمک اعضای گروه به دانشجویان در تولید آثار علمی بیش‌تر و با کیفیت

ادامه جدول ۳. نتایج تجزیه و تحلیل عوامل داخلی (نقاط قوت)

امتیاز وزنی	درجه بندی	وزن	قوت‌ها
۰/۰۶	۳	۰/۰۲	۹. شرکت مداوم اعضای گروه در کنفرانس‌های داخلی و بین‌المللی
۰/۰۴	۲	۰/۰۲	۱۰. برگزاری جلسه‌های هفتگی و منظم گروه و مشارکت فعال اعضای هیأت علمی در آن جلسات به منظور حل مسائل، برنامه‌ریزی‌ها و سایر تصمیمات مهم در گروه
۰/۰۰۲	۲	۰/۰۰۱	۱۱. برگزاری جلسه‌های علمی ماهانه گروه، با دعوت از کلیه اساتید و دانشجویان تحصیلات، به منظور ارائه گزارش‌های پیشرفت تحصیلی دانشجویان دکتری و طرح ایده‌های نو در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی
۰/۰۰۱	۱	۰/۰۰۱	۱۲. برگزاری جلسات سمینار و سخنرانی توسط اعضای گروه و نیز دانشجویان تحصیلات تکمیلی به طور مستمر در هر نیمسال تحصیلی
۰/۰۰۳	۱	۰/۰۰۳	۱۳. تعیین استاد راهنمای مشخص برای رفع مشکلات علمی دانشجویان کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری
۰/۰۶	۲	۰/۰۳	۱۴. محیط علمی آموزشی و پژوهشی صمیمانه، توأم با احترام و اعتماد زیاد
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	۱۵. توفیق در تربیت نیروهای متخصص با مهارت‌ها و توانایی‌های بسیار بالا
۰/۰۳	۳	۰/۰۱	۱۶. بر عهده داشتن مداوم ریاست کتابخانه مرکزی دانشگاه توسط یکی از اعضای هیأت علمی گروه
۲/۳۲۶	-	۰/۵۶۵	جمع

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که کمبود فضا و امکانات کتابخانه دانشکده و عدم وجود منابع مالی در گروه با امتیاز وزنی ۰/۲۰ و همکاری و ارتباط ضعیف دانشجویان گروه در مقاطع مختلف تحصیلی با یکدیگر در زمینه‌های آموزشی و پژوهشی با امتیاز وزنی ۰/۱۶ مهم‌ترین ضعف‌های گروه از نظر توان تأثیرگذاری هستند.

با توجه به جدول ۳، داشتن دانشجو در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد (دو گرایش) و دکترای سهمیه آزاد، دکترای سهمیه خاص مریبان، و دکترای سطح بین‌المللی با امتیاز وزنی ۰/۵۵، وجود تنها قطب علمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور در این گروه تحت عنوان قطب علمی "مدیریت دانش" با امتیاز وزنی ۰/۳۵ و داشتن اعضای هیأت علمی با سابقه و با رتبه علمی بالا (۴ استاد تمام از کل ۶ نفر عضو هیأت علمی) با امتیاز وزنی ۰/۳۰ به عنوان ۳ نقطه قوت برتر شناخته شده‌اند.

جدول ۴. نتایج تجزیه و تحلیل عوامل داخلی (نقاط ضعف)

امتیاز وزنی	درجه بندی	وزن	ضعف‌ها
۰/۲۰	۴	۰/۰۵	۱. کمبود فضا و امکانات کتابخانه دانشکده
۰/۲۰	۵	۰/۰۴	۲. عدم وجود منابع مالی در گروه
۰/۱۶	۴	۰/۰۴	۳. همکاری و ارتباط ضعیف دانشجویان گروه در مقاطع مختلف تحصیلی با یکدیگر در زمینه‌های آموزشی و پژوهشی
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	۴. تعامل ضعیف گروه با انجمن علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران و به‌ویژه شاخه خوزستان
۰/۰۹	۳	۰/۰۳	۵. عدم وجود وب‌گاه گروه که بسیار می‌تواند در اطلاع‌رسانی مفید باشد
۰/۱۵	۵	۰/۰۳	۶. ارتباط کم با سازمان‌های اجرایی در سطح شهر و استان خوزستان
۰/۱۲	۴	۰/۰۳	۷. تعداد زیاد و رو به افزایش دانشجویان در سطح کارشناسی
۰/۰۶	۳	۰/۰۲	۸. کم توجهی در ترویج نوآوری و خلاقیت در بین دانشجویان
۰/۱۰	۵	۰/۰۲	۹. تعداد کم اعضای هیأت علمی گروه
۰/۰۶	۳	۰/۰۲	۱۰. کمبود فضای آموزشی کافی
۰/۰۸	۴	۰/۰۲	۱۱. کمبود تجهیزات و فناوری‌های نوین اطلاعاتی
۰/۰۹	۳	۰/۰۲	۱۲. کمبود کتب و منابع آموزشی و پژوهشی (اعم از فارسی و غیرفارسی)
۰/۰۴	۲	۰/۰۲	۱۳. نیاز به حضور بیشتر و نیز اعزام دانشجویان در سمینارها و همایش‌ها
۰/۰۵	۵	۰/۰۱	۱۴. عدم وجود بودجه یا هرگونه حمایت مالی
۰/۰۴	۴	۰/۰۱	۱۵. بالا بودن بار آموزشی اعضای هیأت علمی با درجه استادی
۰/۰۰۹	۱	۰/۰۰۹	۱۶. عدم تشکیل تیم‌های هم‌نویسندگی اعضای گروه با دانشجویان تحصیلات تکمیلی و نیز سایر همکاران در دانشگاه‌های دیگر

ادامه جدول ۴. نتایج تجزیه و تحلیل عوامل داخلی (نقاط ضعف)

امتیاز وزنی	درجه بندی	وزن	ضعف‌ها
۰/۰۳۶	۴	۰/۰۰۹	۱۷. ضعف در معرفی و اطلاع‌رسانی اخبار و دستاوردهای گروه و حضور کم‌رنگ اعضا در رسانه‌های محلی و ملی
۰/۰۲۷	۳	۰/۰۰۹	۱۸. عدم برگزاری کارگاه‌های آموزشی لازم در گروه
۰/۰۲۴	۳	۰/۰۰۸	۱۹. عدم شناساندن اولویت‌های پژوهشی سازمان‌ها و نهادهای مختلف و معرفی آن‌ها به پژوهش‌گران و دانشجویان
۰/۰۱۶	۲	۰/۰۰۸	۲۰. عدم توجه کافی اعضا به دروس کارآموزی و کارورزی
۰/۰۱۴	۲	۰/۰۰۷	۲۱. ارتباط کم گروه با دانش‌آموختگان و بالعکس
۰/۰۱۲	۲	۰/۰۰۶	۲۲. تعامل کم با سایر گروه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران
۱/۶۳۸	-	۰/۴۵۶	جمع

* شایان ذکر است که جمع کل وزن امتیازات عوامل داخلی ۱/۰۱ و امتیاز وزنی آن‌ها ۳/۹۶۴ است. اصولی جهت راه‌اندازی شعبه پردیس علم اطلاعات و دانش‌شناسی با امتیاز وزنی ۰/۳۵ و اخذ رتبه گروه برتر دانشگاه شهید چمران اهواز با امتیاز وزنی ۰/۲۴ مهم‌ترین فرصت‌های گروه علمی "مدیریت دانش" با امتیاز وزنی ۰/۴۰، کسب مجوز تجزیه و تحلیل فرصت‌های گروه نشان داد وجود قطب علمی "مدیریت دانش" با امتیاز وزنی ۰/۴۰، کسب مجوز

جدول ۵. نتایج تجزیه و تحلیل عوامل خارجی (فرصت‌ها)

امتیاز وزنی	درجه بندی	وزن	فرصت‌ها
۰/۴۰	۵	۰/۰۸	۱. وجود قطب علمی "مدیریت دانش"
۰/۳۵	۵	۰/۰۷	۲. کسب مجوز اصولی جهت راه‌اندازی شعبه پردیس علم اطلاعات و دانش‌شناسی
۰/۲۴	۴	۰/۰۶	۳. اخذ رتبه گروه برتر دانشگاه شهید چمران اهواز
۰/۱۸	۳	۰/۰۶	۴. تربیت نیروهای متخصص و اثربخش و تصدیق پست‌های آموزشی و پژوهشی در سطح کشور
۰/۳۰	۵	۰/۰۶	۵. عضویت اعضای هیأت علمی گروه در کمیته‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مانند کمیته برنامه‌ریزی علم اطلاعات و دانش‌شناسی، کمیته علم‌سنجی و غیره
۰/۱۸	۳	۰/۰۶	۶. افزایش تعداد دانشجویان علم اطلاعات و دانش‌شناسی در مقاطع مختلف تحصیلی
۰/۱۵	۳	۰/۰۵	۷. حضور اعضای گروه در نشست‌ها، سمینارها، همایش‌های ملی و بین‌المللی
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	۸. عضویت اعضای هیأت علمی گروه در انجمن‌های ملی و بین‌المللی در سطح کشور
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	۹. وجود مجله مطالعات کتابداری و علم اطلاعات
۰/۱۶	۴	۰/۰۴	۱۰. صنعتی - دانشگاهی بودن شهر اهواز و وجود پژوهش‌گران فراوان در حیطه‌های مختلف علوم و صنعت و کشاورزی و نیز دارا بودن کتابخانه‌های تخصصی فراوان و پراکنده در سطح این شهر
۰/۰۸	۲	۰/۰۴	۱۱. وجود کتابخانه‌های عمومی در سطح شهر و استان و نیاز مبرم به متخصص
۰/۰۹	۳	۰/۰۳	۱۲. لزوم دیجیتال‌سازی کتابخانه‌ها و تمایل مسئولین دانشگاه و نهاد کتابخانه‌های عمومی استان به این امر
۰/۰۴	۴	۰/۰۱	۱۳. وجود گروه‌ها و قطب‌های علمی دیگر در حوزه‌های تخصصی به‌ویژه تعلیم و تربیت که می‌تواند بستر مناسبی برای رشد گروه باشد
۲/۴۱	-	۰/۶۴	جمع

تجزیه و تحلیل عوامل خارجی، تهدیدها، نشان داد که مهم‌ترین تهدید، بازنشستگی قریب‌الوقوع بخش اعظم اعضای هیأت علمی گروه با امتیاز وزنی ۰/۳۵ قرار دارد و پس از آن تغییرات مداوم و سریع در بازار کار و عدم جذب فارغ‌التحصیلان با امتیاز وزنی ۰/۲۴ و وضعیت آب و هوایی نامناسب شهر اهواز با امتیاز وزنی ۰/۲۰ قرار دارند.

جدول ۶. تجزیه و تحلیل عوامل خارجی (تهدیدها)

امتیاز وزنی	درجه‌بندی	وزن	تهدیدها
۰/۳۵	۵	۰/۰۷	۱. بازنشستگی قریب‌الوقوع بخش اعظم اعضای هیأت علمی گروه
۰/۲۴	۴	۰/۰۶	۲. تغییرات مداوم و سریع در بازار کار و عدم جذب فارغ‌التحصیلان
۰/۲۰	۴	۰/۰۵	۳. وضعیت آب و هوایی نامناسب شهر اهواز
۰/۱۵	۳	۰/۰۵	۴. دوری از پایتخت به لحاظ مکانی
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	۵. افزایش بیش از حد دانشجویان گروه در مقاطع مختلف تحصیلی، و در مقابل ثابت ماندن تعداد اعضای هیأت علمی این گروه
۰/۱۶	۴	۰/۰۴	۶. وجود تصویری نامعقول از این رشته در جامعه و نیز بازار کار
۰/۰۶	۲	۰/۰۳	۷. به‌کارگیری افراد غیر حرفه‌ای در کتابخانه‌ها و افزایش مخدوش شدن چهره رشته
۱/۲۸	-	۰/۳۸	جمع

* شایان ذکر است که جمع کل وزن امتیازات عوامل خارجی ۱ و امتیاز وزنی آن‌ها ۳/۶۹ است.

جذب منابع مالی، برنامه‌ریزی برای اطلاع‌رسانی موفقیت‌های گروه و اعضای آن به‌عنوان پژوهش‌گران برتر استان و دانشگاه به سازمان‌های صنعتی استان برای جذب حمایت‌های آن‌ها و کسب موافقت مسئولین دانشگاه برای در اختیار قرار دادن تجهیزات و منابع مالی، تلاش برای بهره‌برداری و تأثیرگذاری بیش‌تر از عضویت اعضای گروه در کمیته‌های مختلف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، استفاده از محیط کنفرانس‌های ملی و بین‌المللی در شناساندن توانایی‌های گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، برنامه‌ریزی برای بهره‌برداری حداکثری از توان علمی اعضای گروه با درجه استادی برای تربیت دانشجویانی پژوهش‌گر و پژوهش‌محور و متخصص برای به‌دست آوردن فرصت‌های شغلی در مراکز صنعتی استان.

راهبردهای تنوع (ST): این راهبردها، بر تنوع‌بخشی بر

نقاط قوت درونی و تهدیدهای بیرونی متمرکز بوده و شامل موارد زیر است: استفاده از محیط کنفرانس‌ها و کمیته‌های مختلف برای شناساندن مزایا، موفقیت‌ها و توانایی‌های گروه در مقابله با تأثیر وضعیت آب و هوایی شهر برای جذب دانشجویان تحصیلات تکمیلی با رتبه برتر، استفاده از مزیت عضویت اعضای گروه در کمیته‌های مختلف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای جبران دوری مکانی اهواز از پایتخت و افزایش تأثیرگذاری گروه در تصمیمات مربوط به علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور، استفاده از فارغ‌التحصیلان گروه که در پایتخت اشتغال دارند برای شناساندن بیش‌تر توانایی‌های گروه، تربیت و معرفی کتابدارانی متخصص به سازمان‌های صنعتی و کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز برای کاهش اثرات به‌کارگیری

تجزیه و تحلیل عوامل راهبردی گروه علم اطلاعات و

دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

در تحلیل سوات، با استفاده از جدول‌های تجزیه و تحلیل عوامل داخلی و خارجی و ترکیب آن‌ها، مهم‌ترین عوامل راهبردی در برنامه‌ریزی گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران ارائه گردیده است. ابتدا برنامه‌های راهبردی تنظیم شد و برای گروه دلفی (اعضای گروه) ارسال شد و از آن‌ها خواسته شد تا نظرات و پیشنهادات خود را با توجه به وزن عوامل و شناختی که از محیط گروه دارند ارائه دهند. پس از دریافت نظرات، پژوهش‌گران مجدداً برنامه‌های راهبردی را تنظیم کردند که در این‌جا به ارائه راهبردهای مختلف رقابتی تهاجمی (SO)، تنوع (ST)، بازننگری (WO)، و راهبردهای تدافعی (WT)^۱ پرداخته می‌شود.

تدوین راهبردها

راهبرد رقابتی تهاجمی (SO): در این راهبردها، تمرکز بر نقاط قوت درونی و فرصت‌های بیرونی استوار است که عبارتند از: برنامه‌ریزی و تمرکز برای بهره‌برداری از حداکثر مزایای وجود تنها قطب علمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور برای ارتقای کیفیت پژوهش‌های علمی و جذب منابع مالی و تجهیزاتی، استفاده از مزیت دانشجوی دکتری در پردیس بین-المللی برای افزایش کمی و کیفی برون‌داد پژوهشی گروه و

۱. لازم به اشاره است که این حروف سرنام نیستند بلکه اشاره به تلفیق عواملی دارند که در تدوین راهبرد از آن‌ها استفاده شده است.

سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی، تلاش در شناساندن بیش‌تر دستاوردهای گروه از طریق مجله مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، راهنمایی و توجه بیش‌تر به دانشجویان خلاق برای ایجاد گروه‌های هم‌نویسندگی و شناساندن اولویت‌های پژوهشی سازمان‌های صنعتی شهر به این دانشجویان که می‌تواند سبب جذب منابع مالی مناسبی شود، استفاده از توانایی‌های گروه‌های دیگر دانشکده برای برگزاری کارگاه‌های آموزشی به خصوص در زمینه آمار و کار با نرم‌افزارهای آماری.

راهبردهای تدافعی (WT): این راهبردها، بر رفع آسیب‌پذیری و حفظ وضعیت کنونی تأکید داشته و عبارتند از: افزایش توجه به دروس کارورزی در جهت تربیت کتابدارانی ماهر، تلاش در جهت استفاده از فناوری‌هایی همانند پست الکترونیک برای شناساندن اولویت‌های پژوهشی به دانشجویان و اطلاع‌رسانی در مورد دستاوردهای گروه، استفاده از انرژی و توان دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه برای تجهیز و راه-اندازی تارنمای (وب‌گاه) گروه که می‌تواند در جهت اطلاع-رسانی نقشی حیاتی ایفا کند، تشویق دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه برای همکاری و کمک به همدیگر و انتقال تجربیات‌شان به همدیگر.

گفتنی است، در این بخش، تنها مهم‌ترین راهبردها ارائه شد و از ذکر موارد بسیاری خودداری گردید.

افراد غیره حرفه‌ای در علم اطلاعات و دانش‌شناسی، استفاده از محیط‌های علمی و کنفرانس‌ها برای آگاهی از تغییرات و نیازهای بازار کار و برنامه‌ریزی مناسب در جهت همگامی با تغییرات، تلاش در شناساندن و توانایی‌های پژوهشی گروه و تأثیرات این پژوهش‌ها در جریان‌ات علمی و کاری کشور در جهت بهبود تصویر رشته در جامعه و بازار کار، تلاش برای جذب اعضای هیأت علمی جدید تا در کنار اعضای فعلی گروه توانایی‌های خود را افزایش داده و گروه نیز در مجموع توانایی آموزشی و پژوهشی خود را با همکاری نیروهای جوان افزایش دهد.

راهبردهای بازنگری (WO): این راهبردها، ضمن تأکید بر نقاط ضعف درونی، سعی بر بهره‌گیری از فرصت‌های بیرونی در جهت رفع نقاط ضعف فرا روی گروه دارد و در برگیرنده موارد زیر است: بهره‌برداری از مزیت وجود قطب علمی مدیریت دانش و داشتن مقام گروه پژوهشی برتر دانشگاه برای جذب همکاران علمی بیش‌تر و در صورت توان مجاب کردن مسئولین دانشگاه برای تأسیس دانشکده علم اطلاعات و دانش-شناسی، افزایش ارتباط با فارغ‌التحصیلان گروه شاغل در دانشگاه‌ها و دیگر گروه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی در جهت ایجاد تیم‌های هم‌نویسندگی و افزایش ارتباط با گروه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور و نیز پژوهش‌گران شاغل در

جدول ۷. ماتریس راهبردها و راه‌کارهای گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

تحلیل SWOT		
تهدیدها	فرصت‌ها	عوامل بیرونی
۱. بازنشستگی قریب‌الوقوع بخش اعظم اعضای هیئت علمی گروه؛ ۲. تغییرات مداوم و سریع در بازار کار و عدم جذب فارغ‌التحصیلان؛ ۳. وضعیت آب و هوایی نامناسب شهر اهواز؛ ۴. دوری از پایتخت به لحاظ مکانی؛ ۵. افزایش بیش از حد دانشجویان گروه در مقاطع مختلف تحصیلی، و در مقابل ثابت ماندن تعداد اعضای هیئت علمی این گروه؛ ۶. وجود تصویری نامعقول از این رشته در جامعه و نیز بازار کار؛ و ۷. به‌کارگیری افراد غیر حرفه‌ای در کتابخانه‌ها و افزایش مخدوش شدن چهره رشته.	۱. وجود قطب علمی "مدیریت دانش" ۲. کسب مجوز اصولی جهت راه‌اندازی شعبه پردیس علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛ ۳. جایگاه گروه به‌عنوان گروه برتر دانشگاه شهید چمران اهواز؛ ۴. عضویت اعضای هیأت علمی گروه در کمیته‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مانند کمیته برنامه‌ریزی علم اطلاعات و دانش‌شناسی، کمیته علم-سنجی و غیره؛ ۵. تربیت نیروهای متخصص و اثربخش و تصدای پست‌های آموزشی و پژوهشی در سطح کشور؛ ۶. افزایش تعداد دانشجویان علم اطلاعات و دانش‌شناسی در مقاطع مختلف تحصیلی؛ ۷. حضور اعضای گروه در نشست‌ها، سمینارها، همایش‌های ملی و بین‌المللی؛ ۸. صنعتی - دانشگاهی بودن شهر اهواز و وجود پژوهش‌گران فراوان در	

عوامل درونی	عوامل بیرونی	عوامل درونی
<p>۱. داشتن دانشجو در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد (دو گرایش) و دکترای سهمیه آزاد، دکترای سهمیه خاص مربیان، و دکترای سطح بین‌المللی؛</p> <p>۲. وجود تنها قطب علمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور در این گروه تحت عنوان قطب علمی "مدیریت دانش"؛</p> <p>۳. داشتن اعضای هیأت علمی با سابقه و با رتبه علمی بالا (۴ استاد تمام از کل ۶ نفر عضو هیئت علمی)؛</p> <p>۴. داشتن یک عنوان مجله علمی- پژوهشی فعال؛</p> <p>۵. میزان برون‌دادهای علمی بالا توسط اعضای گروه و نیز با همکاری دانشجویان تحصیلات تکمیلی؛</p> <p>۶. برگزیده شدن سالانه حداقل یک، دو نفر و یا بیشتر از اعضای گروه به‌عنوان پژوهش‌گران برتر دانشگاه و نیز استان؛</p> <p>۷. توجه و تعهد اعضای گروه به اخلاق حرفه‌ای در امر آموزش و پژوهش؛</p> <p>۸. تشویق و کمک اعضای گروه به دانشجویان در تولید آثار علمی بیشتر و با کیفیت؛</p> <p>۹. شرکت مداوم اعضای گروه در کنفرانس‌های داخلی و بین‌المللی؛ و</p> <p>۱۰. محیط علمی آموزشی و پژوهشی صمیمانه، توأم با احترام و اعتماد زیاد.</p>	<p>حیطه‌های مختلف علوم و صنعت و کشاورزی و نیز دارا بودن کتابخانه‌های تخصصی فراوان و پراکنده در سطح این شهر؛</p> <p>۹. وجود مجله مطالعات کتابداری و علم اطلاعات؛</p> <p>۱۰. لزوم دیجیتالی شدن کتابخانه‌ها و تمایل مسئولین دانشگاه و نهاد کتابخانه‌های عمومی استان به این امر؛ و</p> <p>۱۱. وجود کتابخانه‌های عمومی در سطح شهر و استان و نیاز مبرم به متخصص.</p>	<p>۱. استفاده از محیط کنفرانس‌ها و کمیته‌های مختلف برای شناساندن مزایا، موفقیت‌ها و توانایی‌های گروه در مقابله با تأثیر وضعیت آب و هوایی شهر برای جذب دانشجویان تحصیلات تکمیلی با رتبه برتر؛</p> <p>۲. استفاده از مزیت عضویت اعضای گروه در کمیته‌های مختلف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای جبران دوری مکانی اهواز از پایتخت و افزایش تأثیرگذاری گروه در تصمیمات مربوط به علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور؛</p> <p>۳. استفاده از فارغ‌التحصیلان گروه که در پایتخت اشتغال دارند برای شناساندن بیش‌تر توانایی‌های گروه؛</p> <p>۴. تربیت و معرفی کتابدارانی متخصص به سازمان‌های صنعتی و کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز برای کاهش اثرات به‌کارگیری افراد غیره حرفه‌ای در علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛</p> <p>۵. استفاده از محیط‌های علمی و کنفرانس‌ها برای آگاهی از تغییرات و نیازهای بازار کار و برنامه‌ریزی مناسب در جهت همگامی با تغییرات؛</p> <p>۶. تلاش در شناساندن و توانایی‌های پژوهشی گروه و تأثیرات این پژوهش‌ها در جریان‌های علمی و کاری کشور در جهت بهبود تصویر رشته در جامعه و بازار کار؛ و</p> <p>۷. تلاش برای جذب اعضای هیأت علمی جدید تا در کنار اعضای فعلی گروه توانایی‌های خود را افزایش داده و گروه نیز در مجموع توانایی آموزشی و پژوهشی خود را با همکاری نیروهای جوان افزایش دهد.</p>
نقاط قوت	راهبردهای رقابتی تهاجمی (SO)	راهبردهای تنوع (ST)
<p>۱. داشتن دانشجو در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد (دو گرایش) و دکترای سهمیه آزاد، دکترای سهمیه خاص مربیان، و دکترای سطح بین‌المللی؛</p> <p>۲. وجود تنها قطب علمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور در این گروه تحت عنوان قطب علمی "مدیریت دانش"؛</p> <p>۳. داشتن اعضای هیأت علمی با سابقه و با رتبه علمی بالا (۴ استاد تمام از کل ۶ نفر عضو هیئت علمی)؛</p> <p>۴. داشتن یک عنوان مجله علمی- پژوهشی فعال؛</p> <p>۵. میزان برون‌دادهای علمی بالا توسط اعضای گروه و نیز با همکاری دانشجویان تحصیلات تکمیلی؛</p> <p>۶. برگزیده شدن سالانه حداقل یک، دو نفر و یا بیشتر از اعضای گروه به‌عنوان پژوهش‌گران برتر دانشگاه و نیز استان؛</p> <p>۷. توجه و تعهد اعضای گروه به اخلاق حرفه‌ای در امر آموزش و پژوهش؛</p> <p>۸. تشویق و کمک اعضای گروه به دانشجویان در تولید آثار علمی بیشتر و با کیفیت؛</p> <p>۹. شرکت مداوم اعضای گروه در کنفرانس‌های داخلی و بین‌المللی؛ و</p> <p>۱۰. محیط علمی آموزشی و پژوهشی صمیمانه، توأم با احترام و اعتماد زیاد.</p>	<p>۱. برنامه‌ریزی و تمرکز برای بهره‌برداری از حداکثر مزایای وجود تنها قطب علمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور برای ارتقاء کیفیت پژوهش‌های علمی و جذب منابع مالی و تجهیزاتی؛</p> <p>۲. استفاده از مزیت دانشجوی دکتری در پردیس بین‌المللی برای افزایش کمی و کیفی برون‌داد پژوهشی گروه و جذب منابع مالی.</p> <p>۳. برنامه‌ریزی برای اطلاع‌رسانی موفقیت‌های گروه و اعضای آن به‌عنوان پژوهش‌گران برتر استان و دانشگاه به سازمان‌های صنعتی استان برای جذب حمایت‌های آن‌ها و کسب موافقت مسئولین دانشگاه برای در اختیار قرار دادن تجهیزات و منابع مالی؛</p> <p>۴. تلاش برای بهره‌برداری و تأثیرگذاری بیش‌تر از عضویت اعضای گروه در کمیته‌های مختلف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛</p> <p>۵. استفاده از محیط کنفرانس‌های ملی و بین‌المللی در شناساندن توانایی‌های گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران؛ و</p> <p>۶. برنامه‌ریزی برای بهره‌برداری حداکثری از توان علمی اعضای گروه با درجه استادی برای تربیت دانشجویانی پژوهش‌گر، پژوهش‌محور و متخصص برای به‌دست آوردن فرصت‌های شغلی در مراکز صنعتی استان.</p>	<p>۱. افزایش توجه به دروس کارورزی در جهت تربیت کتابدارانی ماهر؛</p> <p>۲. تلاش در جهت استفاده از فناوری‌هایی همانند پست الکترونیک برای شناساندن اولویت‌های پژوهشی به دانشجویان و اطلاع‌رسانی در مورد دستاوردهای گروه؛</p> <p>۳. استفاده از انرژی و توان دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه برای تجهیز و را اندازی وب‌گاه گروه که می‌تواند در جهت اطلاع‌رسانی نقشی حیاتی ایفا کند؛ و</p> <p>۴. تشویق دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه برای همکاری و کمک به همدیگر و انتقال تجربیات‌شان به همدیگر.</p>
نقاط ضعف	راهبردهای بازنگری (WO)	راهبردهای تدافعی (WT)
<p>۱. کمبود فضا و امکانات کتابخانه دانشکده ۲.</p> <p>عدم وجود منابع مالی در گروه؛</p> <p>۳. همکاری و ارتباط ضعیف دانشجویان گروه در مقاطع مختلف تحصیلی با یکدیگر در زمینه‌های آموزشی و پژوهشی؛</p> <p>۴. تعامل ضعیف گروه با انجمن علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران و به‌ویژه شاخه خوزستان؛</p> <p>۵. عدم توان مالی برای استفاده از فناوری‌های نوین؛</p> <p>۶. عدم وجود وب‌گاه گروه که بسیار می‌تواند در اطلاع‌رسانی مفید باشد؛</p> <p>۷. ارتباط کم با سازمان‌های اجرایی در سطح شهر و استان خوزستان؛ و</p> <p>۸. تعداد کم اعضای هیأت علمی گروه.</p>	<p>۱. بهره‌برداری از مزیت وجود قطب علمی مدیریت دانش و داشتن مقام گروه پژوهشی برتر دانشگاه برای جذب همکاران علمی بیشتر و در صورت توان مجاب کردن مسئولین دامشگاه برای تأسیس دانشکده علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛</p> <p>۲. افزایش ارتباط با فارغ‌التحصیلان گروه شاغل در دانشگاه‌ها و گروه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی در جهت ایجاد تیم‌های هم‌نویسندگی و افزایش ارتباط با گروه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور و نیز پژوهش‌گران در سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی؛</p> <p>۳. تلاش در شناساندن بیش‌تر دستاوردهای گروه از طریق مجله مطالعات کتابداری و علم اطلاعات؛</p> <p>۴. راهنمایی و توجه بیش‌تر به دانشجویان خلاق برای ایجاد گروه‌های هم‌نویسندگی و شناساندن اولویت‌های پژوهشی سازمان‌های صنعتی شهر به این دانشجویان که می‌تواند سبب جذب منابع مالی مناسبی شود؛ و</p> <p>۵. استفاده از توانایی‌های گروه‌های دیگر دانشکده برای برگزاری کارگاه‌های آموزشی به خصوص در زمینه آمار و کار با نرم‌افزارهای آماری.</p>	<p>۱. افزایش توجه به دروس کارورزی در جهت تربیت کتابدارانی ماهر؛</p> <p>۲. تلاش در جهت استفاده از فناوری‌هایی همانند پست الکترونیک برای شناساندن اولویت‌های پژوهشی به دانشجویان و اطلاع‌رسانی در مورد دستاوردهای گروه؛</p> <p>۳. استفاده از انرژی و توان دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه برای تجهیز و را اندازی وب‌گاه گروه که می‌تواند در جهت اطلاع‌رسانی نقشی حیاتی ایفا کند؛ و</p> <p>۴. تشویق دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه برای همکاری و کمک به همدیگر و انتقال تجربیات‌شان به همدیگر.</p>

تعیین مهم‌ترین راهبردها

برای این منظور راهبردها بر اساس طیف لیکرت پنج‌تایی تنظیم و برای گروه دلفی ارسال شد. جدول ۸، سه راهبرد اول که از دیدگاه گروه دلفی مهم‌ترین راهبردها در هر کدام از راهبردهای چهارگانه را نشان می‌دهد.

همان‌گونه که در نمودار گردش کار پژوهش حاضر اشاره شد، برای آگاهی از این‌که هر کدام از راهبردهای تدوین شده به چه میزان بر روند فعالیت‌ها و اهداف گروه تأثیرگذارند از اعضای گروه دلفی خواسته شد تا مهم‌ترین راهبردها را انتخاب کنند.

جدول ۸: جدول مهم‌ترین راهبردهای گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

راهبردها	
برنامه‌ریزی و تمرکز برای بهره‌برداری از حداکثر مزایای وجود تنها قطب علمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور برای جذب همکاران علمی و منابع مالی و تجهیزاتی	SO
برنامه‌ریزی برای بهره‌برداری حداکثری از توان علمی اعضای گروه با درجه استادی برای تربیت دانشجویانی پژوهش‌گر و پژوهش‌محور و متخصص برای به‌دست آوردن فرصت‌های شغلی در مراکز صنعتی استان	SO
برنامه‌ریزی برای اطلاع‌رسانی موفقیت‌های گروه و اعضای آن به‌عنوان پژوهش‌گران برتر استان و دانشگاه به سازمان‌های صنعتی استان برای جذب همکاران علمی از سازمان‌های خارج از دانشگاه و کسب موافقت مسئولین دانشگاه برای در اختیار قرار دادن تجهیزات و منابع مالی بیش‌تر	SO
تلاش در شناساندن و توانایی‌های پژوهشی گروه و تأثیرات این پژوهش‌ها در جریان‌های علمی و کاری کشور در جهت بهبود تصویر رشته در جامعه و بازار کار	ST
تلاش برای جذب اعضای هیأت علمی جدید تا در کنار اعضای فعلی گروه توانایی‌های خود را افزایش داده و گروه نیز در مجموع توانایی آموزشی و پژوهشی خود را با همکاری نیروهای جوان افزایش دهد	ST
استفاده از مزیت عضویت اعضای گروه در کمیته‌های مختلف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای جبران دوری مکانی اهواز از پایتخت و افزایش تأثیرگذاری گروه در تصمیمات مربوط به علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور	ST
بهره‌برداری از مزیت وجود قطب علمی مدیریت دانش و داشتن مقام گروه پژوهشی برتر دانشگاه برای جذب همکاران علمی و نیز منابع مالی و در صورت توان مجاب کردن مسئولین دانشگاه برای تأسیس دانشکده علم اطلاعات و دانش‌شناسی	WO
افزایش ارتباط با فارغ‌التحصیلان گروه شاغل در دانشگاه‌ها و گروه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی در جهت ایجاد تیم‌های هم‌نویسندگی و افزایش ارتباط با گروه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور	WO
راهنمایی و توجه بیش‌تر به دانشجویان خلاق برای ایجاد گروه‌های هم‌نویسندگی و شناساندن اولویت‌های پژوهشی سازمان‌های صنعتی شهر به این دانشجویان که می‌تواند سبب جذب منابع مالی مناسبی شود	WO
استفاده از انرژی و توان دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه برای تجهیز و راه‌اندازی وب‌گاه گروه که می‌تواند در جهت اطلاع‌رسانی نقشی حیاتی ایفا کند	WT
تشویق دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه برای همکاری و کمک به همدیگر و انتقال تجربیات‌شان به همدیگر	WT
تلاش در جهت استفاده از فناوری‌هایی همانند پست الکترونیک برای شناساندن اولویت‌های پژوهشی به دانشجویان و اطلاع‌رسانی در مورد دستاوردهای گروه	WT

بحث و نتیجه‌گیری

با رتبه علمی بالا (۴ استاد تمام از کل ۶ نفر عضو هیئت علمی) با امتیاز وزنی ۰/۳۰ به‌عنوان ۳ نقطه قوت برتر شناخته شده‌اند. در تبیین نتیجه حاضر چنین می‌توان بیان کرد که داشتن دانشجوی تکمیلی یکی از شاخصه‌های افزایش توان علمی و پژوهشی گروه-های دانشگاهی است که گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز با پذیرش دانشجوی تکمیلی با همه شرایط موجود از موقعیت خاصی برخوردار است. این قوت عامل همراه با داشتن اعضای هیأت علمی با رتبه علمی بالا که ناشی از توان پژوهشی بالای اعضای آن است سبب شده تا این گروه تنها قطب علمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور باشد.

تجزیه و تحلیل بُعد داخلی، کمبود فضا و امکانات کتابخانه دانشکده و عدم وجود منابع مالی در گروه با امتیاز وزنی ۰/۲۰ و

پژوهش حاضر در پی تجزیه و تحلیل نظام‌مند محیط داخلی و خارجی گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهیدچمران اهواز و تدوین راهبردهای این گروه با استفاده از یکی از متداول-ترین و در عین حال معتبرترین مدل‌های برنامه‌ریزی، مدل سوات، بود. نتایج نشان داد که در بُعد تجزیه و تحلیل عوامل داخلی، مهم‌ترین نقاط قوت گروه داشتن دانشجو در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد (دو گرایش) و دکترای سهمیه آزاد، دکترای سهمیه خاص مریبان، و دکترای سطح بین‌المللی با امتیاز وزنی ۰/۵۵، وجود تنها قطب علمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور به‌عنوان یک فرصت عالی در این گروه تحت عنوان قطب علمی "مدیریت دانش" با امتیاز وزنی ۰/۳۵ و داشتن اعضای هیأت علمی با سابقه و

و وضعیت آب و هوایی نامناسب شهر اهواز با امتیاز وزنی ۰/۲۰ مهم‌ترین تهدیدهایی هستند که گروه با آن‌ها روبرو است. در تبیین این سه تهدید چنین می‌توان بیان داشت که بازنشستگی بخش اعظم اساتید گروه با رتبه علمی استادی سبب کاهش توان آموزشی و پژوهشی بالایی در گروه می‌شود که سال‌های بسیاری نیاز است تا بتوان این فقدان را جبران کرد. تغییرات مداومی که در بازار کار ایجاد می‌شود باعث شده تا این رشته بازار کار مطلوبی نداشته باشد، در نتیجه، رشته چندان مطلوبی برای دانش‌آموزان در هنگام انتخاب رشته دانشگاهی قلمداد نمی‌شود که این امر سبب می‌شود دانش-آموزانی با توان علمی بالا و متوسط چندان علاقه‌ای به رشته نشان ندهند. در نهایت، تصویر مبالغه‌آمیزی که در مورد شهر اهواز وجود دارد، اولین تأثیر خود را بر متقاضیان تحصیلات تکمیلی گذاشته است، بدین نحو که حتی با وجود اساتیدی با سابقه و پذیرش دانشجو در مقطع دکتری باز هم شاهدیم که رتبه‌های بالای آزمون کارشناسی ارشد ابتدا شهرهای دیگر که آب و هوایی مطلوب را دارند انتخاب کرده و در انتخاب‌های آخر خود اهواز را قرار می‌دهند.

خوشزاد (۱۳۹۱) در جزوه آموزشی مدل برنامه‌ریزی سوات می‌گوید چنانچه در این مدل جمع امتیاز وزنی عوامل داخلی و هم‌چنین جمع امتیاز وزنی عوامل خارجی کم‌تر از ۲/۵ باشد سازمان از نظر عوامل داخلی و خارجی در موقعیت مطلوبی به سر نمی‌برد و چنانچه بیش‌تر از ۲/۵ باشد سازمان در وضعیت مطلوبی قرار دارد. با توجه به این نکته، از آنجا که جمع امتیازات وزنی عوامل داخلی گروه برابر با ۳/۹۶۴ و جمع امتیازات وزنی عوامل خارجی برابر با ۳/۶۹ است، در نتیجه، گروه به لحاظ عوامل داخلی و خارجی در موقعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارد.

با توجه به وزنی که هر یک از عوامل داخلی و خارجی به خود اختصاص داده بودند راهبردهای مناسب گروه تدوین شد که از مهم‌ترین راهبردهای گروه می‌توان به برنامه‌ریزی و تمرکز برای بهره‌برداری از حداکثر مزایای وجود تنها قطب علمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور برای جذب همکاران علمی و منابع مالی و تجهیزاتی، برنامه‌ریزی برای بهره‌برداری حداکثری از توان علمی اعضای گروه با درجه استادی برای تربیت دانشجویانی پژوهش‌گر و پژوهش‌محور و متخصص برای به‌دست آوردن فرصت‌های شغلی

همکاری و ارتباط ضعیف دانشجویان گروه در مقاطع مختلف تحصیلی با یکدیگر در زمینه‌های آموزشی و پژوهشی با امتیاز وزنی ۰/۱۶ مهم‌ترین ضعف‌های گروه شناخته شدند. در تبیین نتایج نقاط ضعف باید گفت، کمبود فضا و امکانات کتابخانه دانشکده از یک سو سبب می‌شود که دسترسی به خدمات مطلوب کتابخانه‌ای امکان‌پذیر نباشد و از سوی دیگر فضای مطلوبی که کتابخانه‌ها برای پژوهش ایجاد می‌کنند را نتوان در اختیار دانشجویان علم اطلاعات و دانش‌شناسی به‌خصوص دانشجویان تحصیلات تکمیلی قرار داد. توان مالی پایین گروه سبب می‌شود تا گروه نتواند آن‌گونه که شایسته تنها قطب علمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور است از دانشجویان خود در امر پژوهش حمایت مادی کند، زیرا گروه همواره و تا حد امکان سعی داشته تا از نظر معنوی دانشجویان را مورد حمایت قرار دهد. در نهایت، عدم ارتباط دانشجویان در مقاطع تحصیلی سبب می‌شود هم‌نویسندگی در این گروه پایین بیاید که این امر خود سبب شکاف زیاد میان دانشجویان در مقاطع مختلف می‌شود. بنابراین، دانشجویانی که تمایل دارند توانایی‌های پژوهشی خود را ارتقا دهند می‌بایست تلاش زیادی را از خود نشان دهند.

بررسی فرصت‌های گروه نشان داد که وجود قطب علمی "مدیریت دانش" با امتیاز وزنی ۰/۴۰، کسب مجوز اصولی جهت راه‌اندازی شعبه پردیس علم اطلاعات و دانش‌شناسی با امتیاز وزنی ۰/۳۵ و اخذ رتبه گروه برتر دانشگاه شهید چمران اهواز با امتیاز وزنی ۰/۲۴ مهم‌ترین فرصت‌هایی هستند که می‌توان از آن‌ها بهره برد. در تبیین این عوامل تنها کافی است که اشاره شود گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز تنها قطب علمی این رشته در کشور است که این امر فرصت‌ها و مزایای بسیاری را در اختیار گروه قرار می‌دهد. کسب مجوز راه‌اندازی پردیس بین‌المللی گروه در کنار سایر سهمیه‌های پذیرش دانشجوی تحصیلات تکمیلی نه تنها سبب افزایش توان پژوهشی گروه می‌شود بلکه باعث می‌شود بتوان همیشه به‌عنوان گروه برتر دانشگاه باقی ماند که این امر می‌تواند در توسعه‌های کلان دانشگاه برای رشته‌ها تأثیر به‌سزایی داشته باشد.

بازنشستگی قریب‌الوقوع بخش اعظم اعضای هیأت علمی گروه با امتیاز وزنی ۰/۳۵ قرار دارد و پس از آن، تغییرات مداوم و سریع در بازار کار و عدم جذب فارغ‌التحصیلان با امتیاز وزنی ۰/۲۴

گلکار، کورش (۱۳۸۵). مناسب‌سازی تکنیک تحلیلی سوات (SWOT) برای کاربرد در طراحی شهری. صفحه، (۴۱)، ۱-۲۱.

موحد، علی؛ زارعی، بلال (۱۳۹۰). ارائه الگویی برای مکان‌گزینی کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز با استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی، نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۱۶ (۳۵)، ۱۳۷-۱۶۲.

مهراد، جعفر؛ حسن‌زاده، محمد (۱۳۹۰). راهبردهایی برای کمیته برنامه‌ریزی کتابداری و اطلاع‌رسانی. شیراز: تخت جمشید: مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فن‌آوری.

هانگر، جی. دیوید؛ ویلن، توماس، ال. (۱۳۸۴). مبانی مدیریت استراتژیک (داود ایزدی و محمد اعرابی، مترجم). تهران: انتشارات دفتر پژوهش‌های فرهنگی.

هریسون، جفری؛ جان، کارون (۱۳۸۲). مدیریت استراتژیک (بهروز قاسمی، مترجم). تهران: هیأت.

در مراکز صنعتی استان، تلاش در شناساندن و توانایی‌های پژوهشی گروه و تأثیرات این پژوهش‌ها در جریان‌های علمی و کاری کشور در جهت بهبود تصویر رشته در جامعه و بازار کار، بهره‌برداری از مزیت وجود قطب علمی مدیریت دانش و داشتن مقام گروه پژوهشی برتر دانشگاه برای جذب همکاران علمی و نیز منابع مالی و در صورت توان مجاب کردن مسئولین دانشگاه برای تأسیس دانشکده علم اطلاعات و دانش‌شناسی، استفاده از انرژی و توان دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه برای تجهیز و راه‌اندازی وب-گاه گروه که می‌تواند در جهت اطلاع‌رسانی نقشی حیاتی ایفا کند، اشاره کرد.

منابع

Caruana C. J. et al. (2010). A comprehensive SWOT audit of the role of the biomedical physicist in the education of healthcare professional in Europe.

Chang, H.; Huang, W. (2006). Application of a quantification SWOT analytical method. *Mathematical and Computer Modeling*, 43, 158-169.

Dickson, P. R. (2002). Dynamic versus static SWOT analysis. *American Marketing Association Conference Proceeding*, 48 (2), 79-257.

Dyson, R. G. (2004). Strategic development and SWOT analysis at the University of Warwick. *European Journal of Operational Research*, 152, 631-640.

Gao, C.; Peng, D. (2011). Consolidating SWOT analysis with nonhomogeneous uncertain Preference information. *Knowledge-Based Systems*, 24, 796-808.

Glaister, K. W.; Falshaw, J. R. (1999). Strategic planning still going. *Long Range Planning*, 32 (1), 107-116.

Halla, F. (2007). A SWOT analysis of strategic urban development planning: The case of Dar es Salaam City in Tanzania. *Habitat international*, 31, 130-142.

Koontz, H., et al. (1988). *Management*, 8th ed, New York, McGraw-Hill, Inc.

Panagiotou, G. (2003). Bringing SWOT into focus. *Business Strategic Review*, 24 (2), 8-16.

Piorun, M. (2011). Evaluation of strategic plans in academic medical libraries. *Library & Information Science Research*, 33, 54-62.

School of Library & Information Studies Oklahoma (2011). Retrieved December 11, 2011, from <http://www.ou.edu/cas/slis/>.

Valentin, E. K. (2001). SWOT analysis from a resource-based view. *Journal of marketing Theory and Practice*, 9 (2), 54-69.

ابراهیم‌زاده، عیسی؛ آقاسی‌زاده، عبدالله (۱۳۸۸). تحلیل عوامل مؤثر بر گسترش گردشگری در ناحیه ساحلی چابهار با استفاده از مدل راهبردی SWOT. *مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای*، ۱ (۱)، ۱۰۷-۱۲۸.

اعرابی، محمد؛ دهقان، نبی‌اله (۱۳۹۰). روش‌های تحقیق در مدیریت راهبردی. *فصلنامه راهبرد*، ۲۰ (۶۰)، ۱۹۳-۲۱۶.

پریرخ، مه‌ری؛ ارسطوپور، شعله (۱۳۸۸). پژوهشی پیرامون تدوین برنامه راهبردی برای گروه آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه فردوسی مشهد: شناسایی مسائل، عوامل مطرح و مدل پیشنهادی. *مطالعات تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد*، ۱۰ (۲)، ۲۰۱-۲۲۶.

پریرخ، مه‌ری؛ شریف، عاطفه (۱۳۸۹). پژوهشی پیرامون تدوین برنامه راهبردی انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران. *اطلاع‌شناسی*، ۸ (۸)، ۵۵-۸۴.

خوشنژاد، رضا (۱۳۹۱). جزوه آموزشی مدل سوات، بازیابی شده در تاریخ ۲۲ اردیبهشت ۱۳۹۰ از: hahrsazazadhadmedan89.loxblog.com

زیاری، کرامت‌الله (۱۳۹۰). جزوه درسی اصول و روش‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای، دانشگاه تهران.

شهلائی، ناصر؛ ولیوند زمانی، حسین (۱۳۸۸). *نظریه‌های راهبردی*. تهران: دافوس آجا.

عصاره، فریده (۱۳۸۲). *ارزیابی درونی گروه آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران*. اهواز: دانشگاه شهید چمران.